

MUSIQI

Giriş

Musiqi estetik tərbiyəvi fənlər sırasında xüsusi yer tutur – o, insana çox güclü təsir göstərə bilər. Musiqinin təsiri altında insanın emosional aləmi zənginləşir, onun müxtəlif dəyərlərə - mərhəmətə, gözəlliyə qarşı münasibəti formalaşır, milli mənsubiyyət duyğusu təkmilləşir... Musiqinin emosional təsiri o qədər aydındır ki, onun digər funksiyalarını kölgə altına qoyur. Ən son elmi tədqiqatlar göstərmişlər ki, musiqinin koqnitiv (dərketmə) xarakteri var və onun öyrənilməsi şagirdlərin ümumi akademik davamiyyətlərinə mühüm təsir göstərir.

Musiqi dərində şagird musiqiyə yaxınlaşır, musiqiyə vərmiş edir. Bu halda, maraq və yaradıcılıq əsaslarının oyadılması vacibdir ki, şagird musiqi ilə ünsiyyətdən zövq alsın. Əlbəttə ki, məktəb musiqiçi üçün vacib olan peşəkar vərmişləri təlim etməyi nəzərdə tutmur. Qeyd edək ki, bütün uşaqların fərqli təbii göstəriciləri vardır.

İnteqrallaşdırılmış tədris fənnə olan marağın oyadılmasına böyük imkan yaradacaqdır. Musiqini vizual incəsənətlə (bəstəkarın portreti, Gürcüstanın hər hansı bir vilayətinin görüntüsü, musiqi nəticəsində alınan təəssüratın kağıza köçürülməsi ...), teatr incəsənəti ilə (etüd, musiqili tamaşa, təqdimatın musiqili tərtibatı...), rəqlə (musiqi ilə yaranan emosiyanın bədən hərəkəti ilə ötürülməsi, rəqs elementlərinin öyrənilməsi), poeziya ilə, ədəbi əsərlərlə (musiqi əsərinin ilkin bədii mənbəyi, vocal əsərlərin mətnləri), tarixlə (dövr, tarixi hadisələr...), riyaziyyatla (notların uzunluğu, simmetriya prinsipləri...), informatika ilə (musiqili komputer proqramları), fizika ilə (rəqlər birliyi olaraq səs, akustika prinsipindən irəli gələrək musiqi alətlərinin xüsusiyyətləri...) və s. ilə inteqrallaşdırmaq olar.

Musiqi tədrisinin məqsədidir:

- şagirdi yaradıcılıq və icmal işlərinə cəlb etmək;
- ona xalq və klassik musiqinin yüksək bədii əsərlərini tanıtmaqla onu “dinləyici” kimi tərbiyə etmək;
- şagirdin təhsilli, mədəni insan kimi formalaşmağına dəstək göstərəcək musiqi sahəsində bilik vermək;
- yaradıcılıq işləri üçün lazımi vərmiş-bacarıqların əldə edilməsi və inkişaf etdirilməsi.

Musiqi tədrisinin məsələləridir:

- musiqi dinləmə qabiliyyətinin inkişafı;
- ritm hissənin inkişafı;
- musiqi yaddaşının inkişafı;
- dinləmə vərmişinin formalaşdırılması.

Yeni tədris planına əsasən, musiqinin tədrisi ümumtəhsil məktəbinin hər üç pilləsində nəzərdə tutulub: ibtidai və baza pillələrində icbari, orta pillədə icbari və seçim fənləri şəklində.

İbtidai pillədə musiqi fənninin əhəmiyyəti xüsusilə böyükdür, bu zaman uşağın irsi, təbii bacarıqları, meylləri tamamilə açıqlanmayıbdır və onları açıqlamaq, aparmaq gərəkdir. Uşaq üçün yaxın olan müxtəlif fəallıqlarla (oyun, improvizasiya...) onu musiqiyə cəlb etmək və maraqlandımaq mümkündür. Bu pillədə musiqi fənni şagirdlərin yaradıcılıq bacarıqlarının fəaliyyətə başlamasını, birgə yaradıcılıq prosesinə onların cəlb edilməsini nəzərdə tutur.

Baza pilləsində musiqi dərslərində əldə edilən bilik və praktiki vərmiş-bacarıqlar uşağın özünü

axtarmaq və özünü müşahidə etmək prosesini asanlaşdırır. Musiqi uşağın inkişaf və maraqlarının düzgün aparılması üçün ən yaxşı vasitədir. O, əhəmiyyətli şəkildə ətraf mühitə olan tənqidi yanaşmanı yumşaldır, hansı ki, bu yaş dövrü üçün xarakterikdir, çünki incəsənət əsərlərini anlamaq bacarığı fərqli fikir və dünyagörüşlərinə doğru tolerantlığı da nəzərdə tutur.

Orta pillə şərti olaraq iki mərhələyə bölünür: keçid X sinif və XI-XII siniflər.

X sinfin musiqi kursu şagirdə, praktiki yaradıcılıq işlərindən əlavə, musiqi mədəniyyətinin inkişaf xüsusiyyətlərini və tarixi zaman parçasında dərk etmək imkanını verir.

Qeyd etmək lazımdır ki, VIII, IX və X siniflərdə 2009-2010-cu dərslər ilindən estetik fənlər (1. **Təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi**; 2. **Musiqi**) trimestr prinsipinə əsasən tədris edilir. VIII-IX siniflərdə məktəb özü qərara alır ki, bu iki fənn arasındakı saatları necə bölsün. Ola bilsin ki:

- musiqi 1 trimestrdə tədris edilsin, təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi – 2 trimestrdə
- musiqi 2 trimestrdə tədris edilsin, təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi – 1 trimestrdə
- Saatlar bu fənlər arasında eyni bölünür, yəni hər fənn bir trimestr yarım tədris edilir.

X sinifdə **təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi və musiqi** bir trimestr ərzində tədris edilir.

Musiqi

11-12-ci siniflərdə şagird artıq düşünülmüş seçim etmək üçün hazırdır, onun imkanı olur ki, estetik təlim fənn blokundan öz maraqlarına əsasən seçim etsin və həmin fənlərdən birini öyrənsin, eləcə də musiqi tədris kursunu.

Tədris istiqamətləri

Musiqinin tədrisi üç istiqamətə ayrılır:

1. Praktiki vərdiş-bacarıqlar və musiqidə ideyaların ifadə edilməsi
2. Kommunikasiya və şərh
3. Kontekstdə musiqi əsərlərinin dərk edilməsi

Tədrisi bütün istiqamətlərdə paralel davam edir və bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədədir.

1. Praktiki vərdiş-bacarıqların inkişafı və ideyaların ifadə edilməsi

Bu istiqamət hüdudlarında şagirdlər arasında şagirdlərin yaradıcılıq bacarıqlarının açılmasına və fəaliyyətinə xidmət edən – musiqi, musiqi və ya teatral improvizasiya, rəqs... kimi praktiki vərdişlər yaranacaq və formalaşacaqdır. Şagirdlər musiqi elementlərini, notları, ritmin yazılışını və oxunulmasını, musiqi-kompüter proqramlarını öyrənəcəklər.

Şagirdlər musiqi əsərlərində və ya öz ətraflarında təsadüf etdikləri fərqli əhval-ruhiyyəni, emosiyaları, süjetləri, mövzuları, ideyaları ifadə edəcəklər. Bunun üçün onlar musiqi dərslərində tanış olduqları ifadənin münasib formaları və təsviri üsullarından istifadə edəcəklər. Bundan əlavə, musiqi dərslərində şagirdlər planlaşdırma, təşkilatçılıq, qrup işi vərdişləri kimi ümumpraktiki vərdişlərə sahib olacaqlar.

2. Kommunikasiya və şərh

Bu istiqamət hüdudlarında şagirdlər musiqinin dinlənməsinə, qiymətləndirilməsinə, fikrin aydın şəkildə ifadə edilməsinə, mübahisə, müzakirə zamanı kitab dili və əxlaq normalarına riayət etməklə öz baxışlarının əsaslandırılmasına, eləcə də kollektiv işi metodlarına sahib olacaqlar, şagirdlər arasında qiymətləndirmə və özünü qiymətləndirmə bacarığı inkişaf etdiriləcəkdir. Şagirdlər müxtəlif tədbirlərə gedir və onlarda iştirak edirlər. Öyrənilər ki, incəsənət (musiqi) əsərləri hər zaman müəyyən bir ideyanı əks edirlər.

3. Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi

Bu istiqamət hüdudlarında şagirdlər dinlədikləri əsər haqqında informasiya ilə tanış olurlar – gürcü (xalq və peşəkar) və dünya musiqi mədəniyyətinin məşhur əsərləri haqqında və onları mədəni və tarixi kontekstlə əlaqələndirirlər. Bu informasiya müxtəlif üsullarla gündəlik hadisələr və onların təcrübələri ilə əlaqələnir, buna görə də daha qəbuledilən və maraqlı olur. Onlar gürcü və dünya musiqi mədəniyyətinin nümayəndələri ilə - bəstəkar və ifaçılarla tanış olurlar.

Eləcə də şagirdlər musiqi alətləri, onlar arasında oxşarlıq və fərqlər və müxtəlif musiqi kollektivləri ilə tanış olurlar.

**Məktəbin ibtidai və baza pilləsində
musiqi tədrisi kursunun yekun nəticələri**

	İbtidai pillə	Baza pilləsi
Praktiki vərdiş-bacarıqların inkişafı və ideyaların ifadə edilməsi	Altıilliyin sonunda şagird: özünü ifadə etmək üçün səs-dən, musiqi alətlərindən, musiqidən, rəqsdən, dram elementlərindən istifadə edir; həm şəxsi, həm də ümumi məqsədlərə çatmaq üçün başqaları ilə əməkdaşlıq edir;	Doqquzilliyin sonunda şagird: özünüifadə üçün səs-dən, musiqi alətlərindən, musiqi, xoreoqrafik və dramatik incəsənətin bəzi prinsipləri və ifadə üsullarını təhlil edir və onlardan yaradıcılıqla istifadə edir; fərdi və qrup işinin müxtəlif strategiyalarına müraciət edir;
Kommunikasiya və şərh	əldə edilən nəticələrə əsaslanaraq musiqi əsərləri haqqında öz fikrini əsaslandırır; musiqinin mədəni özünüifadə etmə vasitəsi olmağını anlayır və təsvir edir;	əldə edilən biliyə əsaslanaraq musiqi incəsənətinin nümunəsini analiz edir, izah edir ki, konkret təsviri üsul hansı məqsədlə istifadə edilmişdir; incəsənəti dünyagörüşünün ifadə və kommunikasiya vasitəsi kimi dərk edir
Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi	Gürcü və dünyanın musiqi incəsənətinin məşhur əsərlərini təyin edir və müzakirə edir; İncəsənətin müxtəlif sahələri, onlar arasında əlaqələr və musiqi incəsənətinin müxtəlif nümayəndələri ilə tanış olur və öyrənir;	müxtəlif dövr və janrı olan əsərləri bir-biri ilə müqayisə edir və onlar arasında mövcud fərqlər oxşarlıqları müzakirə edir; musiqi mədəniyyəti və onun nümayəndələrini öyrənir və təhlil edir, fərqli üslub, cərəyanları, ifa tərzini müqayisə edir və müzakirə edir.

I sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş bacarıqlar və ideyaların ifadəsi	Kommunikasiya, şərh	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
Şagird Mus.I.p.i.1. Ritmik-intonasiya çalışmalarında bəzi musiqi elementlərini təyin edir və onlardan istifadə edir	Şagird Mus.I.k.ş.5. Dinləyir və musiqi əsərlərinə olan münasibətlərini ifadə edir	Şagird Mus.I.kon.9. Dinlədiyi əsərləri gündəlik həyatla əlaqələndirir
Mus.I.p.i.2. Tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur	Mus.I.k.ş.6. Elementar musiqi terminlərini tanıyır və onlardan istifadə edir	Mus.I.kon.10. Bəzi musiqi alətlərini tanıyır
Mus.I.p.i.3. Müəyyən əhval-ruhiyyənin ötürülməsi üçün ifadənin müxtəlif formalarına müraciət edir	Mus.I.k.ş.7. Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir	Mus.I.kon.11. Ətraf mühitdəki səsləri dinləyir və fərqləndirir
Mus.I.p.i.4. Bir və ya bir neçə sadə rəqs elementlərini təkrar edir	Mus.I.k.ş.8. Başqasının yaradıcılığına və fikirlərinə hörmətlə yanaşır	

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadəsi

Mus.I.1. Şagird ritmik-intonasiya çalışmalarında bəzi musiqi elementlərini təyin edir və onlardan istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- ətraf mühitdə musiqi və qeyri-musiqi səslərini təyin edir
- ritmik və ritmik olmayan tıqqıltını təyin edir

2009

- hündür və alçaq səsləri təyin edir
- səsi, instrumentləri yüksək və alçaq səslə səsləndirir
- səsi, instrumentləri uzun müddət, qırıq-qırıq və qısa şəkildə səsləndirir
- əl çalmaq, tıqqıltı ilə sadə ritmləri təkrarlayır
- bir tonlu musiqi ilə sadə ritmləri təkrarlayır, səslərin hündürlüyünü dəyişir

Mus.I.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- musiqi ilə səsləri, musiqi ifadələrini təkrar edir
- musiqini dinlədikdə əlçalmaqla, mahnı oxumaqla musiqini davam etdirir
- müəllimin musiqisinə, akomponementə səs verir
- sadə birsəsli mahnıları akomponement və ya müəllimlə unisonda ifa edir
- xorun səslənməsini müşaiyət edir
- xorda sadə birsəsli mahnıları ifa edir
- xorun rəhbərinin təlimatlarını düzgün anlayır (sakit, yüksəkdən...)

Mus.I.3. Şagird müəyyən əhval-ruhiyyənin ötürülməsi üçün ifadənin müxtəlif formalarına müraciət edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- mimikanın, jestin, səsin, hərəkətin, rəqs elementlərinin vasitəsilə bu və ya o əhval ruhiyyəni göstərir
- həmin əhval ruhiyyəni instrumentlə ünsiyyətdə olmaq, səsləndirmə, əlçalma vasitəsilə ifadə edir
- başqaları ilə birlikdə teatral etüdləri oynayır

Mus.I.4. Şagird bir və ya bir neçə sadə rəqs elementlərini təkrar edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bədənin hərəkəti ilə musiqi nəticəsində yaranan emosiyaları göstərir
- başlanğıc mövqedən bir və ya bir neçə elementləri təkrar edir
- bədənin koordinasiyasına riayət edir (büdrəmir)
- əl çalmaq, ayağını döyməklə rəqs ritminin güclü anını ayırır

M İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**Mus.I.5. Şagird dinləyir və musiqi əsərlərinə olan münasibətlərini ifadə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dinlədiyi əsərlərə olan müsbət və ya mənfi münasibətlərini ifadə edir
- tanış və yad melodiyları bir-birindən seçir
- təkrar dinlənmə zamanı əl çalmaq, mahnı və rəqslə mahnıya qatılır
- musiqi ilə yaranan əhval-ruhiyyəni, emosiyaları rəsm vasitəsilə göstərir

Mus.I.6. Şagird elementar musiqi terminlərini bilir və onlardan istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- söhbət zamanı öyrəndikləri terminləri düzgün tələffüz edir
- lazımi halda onları elementar şəkildə izah edir
- tanış olmayan terminləri, sözlərin əhəmiyyətlərini aydınlaşdırmaq məqsədilə suallar verir

Mus.I.7. Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif şənliyində, tematik tədbirlərdə - yeni il, yaz, payız şənliklərində iştirak edir
- kukla teatrlarına, ekskursiyalara gedir

Mus.I.8. Şagird başqasının yaradıcılığına və fikirlərinə hörmətlə yanaşır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- başqalarının mahnı ifa etdikləri, söhbət etdikləri zaman əxlaq normalarına riayət edir (səs salmır)
- başqaları tərəfindən hazırlanmış şəkllə ehtiyatla yanaşır (ziyan vurmur)

İstiqamət: Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi**Mus.I.9. Şagird dinlədiyi əsərləri gündəlik həyatla əlaqələndirir**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- uşaq mahnılarını tanıyır
- yadına salır ki, öz sevimli musiqi əsərlərini (mahnılarını) hansı mühitdə dinləyib
- dinlədiyi nağıllar, rəvayətlərlə əlaqədar musiqi əsərləri haqqında suallar verir və oxşar süjetləri, personajı xatırlayır
- musiqi əsərləri ilə əlaqədar vizual materialı tanıyır və şəxsi təəssüratlarını xatırlayır (foto, video-yazılar ...)

Mus.I.10. Şagird bəzi musiqi alətlərini tanıyır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tanış musiqi alətlərini sadalayır
- onları formalarına əsasən tanıyır
- alətlərin səslənmələrinə əsasən fərqləndirir

Mus.I.11. Ətraf mühitdəki səsləri dinləyir və fərqləndirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- səsin yaranmasını ayırd edir (telefon səsi, maşının tormozlanması..., quşların cəh-cəhi, yarpaqların xışıltısı...)
- səslənmənin müddətini (uzunmüddətli, qısa) və onu təqlid edir
- səse olan münasibətini ifadə edir (bəyənir, bəyənmir)

I sinfin dars proqramının məzmunu

Ritmik-intonasiyalı çalışmalar:

- musiqi elementlərinin ifadə edilməsi
- səs (qısamüddətli – uzunmüddətli, musiqili, qeyri-musiqili...), səslənmənin gücü (sadə ritmik cizgi, hansı ki, yarım və dördə bir uzunluqlardan ibarətdir)

Mahnı:

- uşaq və xalq repertuarından sadə birsəsli mahnılar
- musiqi müşaiyəti ilə mahnı

Rəqs:

- gürcü və tarixi – məişət rəqsləri
- bir və ya bir neçə sadə elementlərin təkrarlanması

Əhval-ruhiyyənin ötürülməsi:

- sevinc, kədər, qorxu, acıqlanmaq və s. mimika, jest, hərəkət, səs

Dinlənən material:

- xalq mahnıları
- klassik əsərlərdən parçalar
- uşaq proqramı pyesləri

Səsin yaranma mənbələrinin müəyyən edilməsi:

- ev, təbiət, küçə...

Tədbirlər:

- Yeni il, yaz, payız... mövzusunda sinif şənlikləri

Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi:

- **Informasiya:** mahnının mətni, süjet...

Alətlər:

- xalq və klassik alətlərin vizual və səslənmə ilə təyin edilməsi (fortepiano, gitara, fit, təbil, tütək...)

II sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş bacarıqlar və ideyaların ifadəsi	Kommunikasiya, şərh	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
<p>Şagird</p> <p>Mus.II.1. Ritmik-intonasiya çalışmalarında bəzi musiqi elementlərini təyin edir və onlardan istifadə edir</p>	<p>Şagird</p> <p>Mus. II.5. Dinləyir və musiqi əsərlərinə olan münasibətlərini ifadə edir</p>	<p>Şagird</p> <p>Mus.II.10. Müxtəlif yaradıcılıq peşələrini tanıyır və onları incəsənətin konkret nümunələri ilə əlaqələndirir</p>
<p>Mus.II.2 Tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur</p>	<p>Mus.II. 6. Sadə musiqi terminlərini tanıyır və onlardan istifadə edir.</p>	<p>Mus.II. 11 Dinlədiyi əsərləri gündəlik həyatla əlaqələndirir</p>
<p>Mus.II.3. Müəyyən əhval-ruhiyyənin ötürülməsi üçün ifadənin müxtəlif formalarına müraciət edir</p>	<p>Mus.II. 7. Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir</p>	<p>Mus.II.12 Bəzi musiqi alətlərini tanıyır</p>
<p>Mus.II.4. Bir və ya bir neçə sadə rəqs elementlərini təkrar edir</p>	<p>Mus.II.8. Başqasının yaradıcılığına və fikirlərinə hörmətlə yanaşır</p>	<p>Mus.II.13 Ətraf mühitdəki səsləri dinləyir və fərqləndirir</p>
	<p>Mus. II.9. Anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir</p>	

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadəsi

Mus.II.1.Şagird ritmik-intonasiya çalışmalarında bəzi musiqi elementlərini təyin edir və onlardan istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- yavaş və cəld templəri fərqləndirir
- əl çalmaq, tıqqıltı ilə sadə ritmləri təkrarlayır
- bir tonlu musiqi ilə sadə ritmləri təkrarlayır, səslərin hündürlüyünü dəyişir
- konkret musiqi parçasını tempin, səslənmənin gücünə əsasən xarakterizə edir
- sinif yoldaşları ilə birlikdə musiqiyə qoşulur, oyuncaq alətlər və müxtəlif əşyalardan ibarət „ansamblı“, „orkestrdə“ ritmləri ifa edir

Mus.II.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- musiqi ilə musiqi ifadələrini təkrar edir
- musiqini dinlədikdə əl çalmaqla, mahnı oxumaqla musiqiyə qoşulur
- müəllimin musiqisinə, akomponementə səs verir
- xorun səslənməsini müşayiət edir
- mahnının bəzi parçalarını yerinə yetirdikdə sinif yoldaşlarını əvəz edir
- xorda populyar melodiyları və birsəsli mahnıları, çoxsəsli mahnının səslərindən birini ifa edir
- qrupun rəhbərinin təlimatlarını anlayır (sakit, yüksəkdən, asta, tez, birlikdə, başdan ...)

Mus.II.3.Şagird müəyyən əhval-ruhiyyənin ötürülməsi üçün ifadənin müxtəlif formalarına müraciət edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- mimikanın, jestin, səsin, hərəkətin, rəqs elementlərinin vasitəsilə bu və ya digər əhval ruhiyyəni göstərir
- həmin əhval ruhiyyəni instrumentlə ünsiyyətdə olmaq, səsləndirmə, əl çalmaq vasitəsilə ifadə edir
- başqaları ilə birlikdə konkret əhval-ruhiyyə, süjetlə əlaqədar kiçik teatral etüdləri oynayır

Mus.II.4. Şagird bir və ya bir neçə sadə rəqs elementlərini təkrar edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- başlanğıc mövqedən bir və ya bir neçə sadə elementi təkrar edir
- bədənini koordinasiyasına riayət edir
- bədənini hərəkəti ilə musiqi nəticəsində yaranan emosiyaları göstərir
- əl çalmaq, ayağını döyməklə musiqinin ritmini ifadə edir
- musiqini dinlədikdə rəqsləri təyin edir

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**Mus.II.5. Şagird dinləyir və musiqi əsərlərinə olan münasibətlərini ifadə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dinlədiyi əsərlərə olan müsbət və ya mənfi münasibətlərini ifadə edir
- musiqi hərəkətini, sadə ritmik cizgini təkrar edir
- tanış və yad melodiyları, tanış və yad mətnləri bir-birindən seçir
- təkrar dinlənmə zamanı əl çalmaq, mahnı və rəqslə mahnıya qatılır, dinlədikdə „dirijorluq edir“
- konkret musiqi parçasını tempinə, səsinin gücünə əsasən xarakterizə edir
- musiqi ilə yaranan əhval-ruhiyyəni, emosiyaları rəsm vasitəsilə göstərir

Mus.II.6. Şagird sadə musiqi terminlərini tanıyır və onlardan istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- söhbət zamanı öyrəndikləri terminləri düzgün tələffüz edir
- lazımi halda onları izah edir
- tanış olmayan musiqi alətləri, anlayışların adlarını aydınlaşdırmaq məqsədilə suallar verir

Mus.II.7. Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif şənliyində, tematik tədbirlərdə - yeni il, yaz, payız şənliklərində iştirak edir
- məktəbin yekun şənliklərində olur

2009

Mus.II.8. Şagird başqasının yaradıcılığına və fikirlərinə hörmətlə yanaşır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- başqalarının mahnı ifa etdikləri, söhbət etdikləri zaman əxlaq normalarına riayət edir (səs salmır)
- başqaları tərəfindən yaradılan şəkllə ehtiyatla yanaşır (ziyan vurmur)
- fərqli fikri nəzərə alır

Mus.II.9. Şagird anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- musiqinin dinlənməsi ilə alınan təəssüratlar haqqında söhbət aparır
- musiqi parçasının tempi, ritmini konkret əhval-ruhiyyə ilə əlaqələndirir
- hər hansı hadisəyə olan duyğularını, yanaşmalarını mahnı ilə, zümzümə ilə ifadə edir
- sinif yoldaşlarının mahnı ilə, zümzümə ilə ötürdükleri əhval-ruhiyyələri, hissləri təyin edir

İstiqamət: Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi**Mus.II.10. Şagird müxtəlif yaradıcılıq peşələrini tanıyır və onları incəsənətin konkret nümunələri ilə əlaqələndirir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bəstəkar, rəssam, heykəltaraş, şair, yazıçı peşələrini fərqləndirir və onlarla əlaqədar bir və ya bir neçə əsərləri sadalayır
- öz ətrafında incəsənət əsərlərini təyin edir
- incəsənət əsərini gördükdən, dinlədikdən sonra müəllifin peşəsini adlandırır

Mus.II.11. Şagird dinlədiyi əsərləri gündəlik həyatla əlaqələndirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- yadına salır ki, öz sevimli musiqi əsərlərini (mahnılarını) hansı mühitdə dinləyib və onların mətnləri ilə əlaqədar suallara cavab verir

- musiqi əsərləri ilə əlaqədar rəvayəti, tarixi nəql edir və bunun ətrafında suallara cavab verir
- musiqi əsərlərinin personajının hansı qəhrəmanı xatırladığını yadına salır
- musiqi əsərləri ilə əlaqədar vizual materialı tanıyır və şəxsi təəssüratlarını xatırlayır (foto, video-yazılar ...)

Mus.II.12. Şagird bəzi musiqi alətlərini tanıyır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- formasına əsasən təyin edir
- solo səslənməsi zamanı təyin edir
- hərəkətlə onlar üzərində ifanın imitasiyasını edir

Mus.II.13. Şagird ətraf mühitdəki səsləri dinləyir və fərqləndirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təbii və süni səsləri fərqləndirir
- hər bir səsi düzgün müəyyən edir (cik-cik, fit, xışıltı...)

II sinfin dərs proqramının məzmunu

Ritmik-intonasiyalı çalışmalar:

- musiqi elementlərinin ifadə edilməsi
- səs, səslənmənin gücü, ritm (ritmik cizgi, hansı ki, tam, yarı, dördə bir uzunluqlardan ibarətdir), temp (yavaş – sürətli)...

Mahnı:

- uşaq və xalq repertuarından birsəsli mahnılar
- musiqi müşaiyəti ilə və onsuz mahnı

Rəqs:

- gürcü və tarixi-məişət rəqsləri
- bir neçə sadə elementlərin təkrarlanması

2009**Əhval-ruhiyyənin ötürülməsi:**

- mimika, jest, hərəkətlə
- etüdlərin yerinə yetirilməsi

Dinlənən material:

- xalq mahnıları
- klassisizm dövründən, gürcü klassik əsərlərindən parçalar
- musiqili uşaq proqramı pyesləri, məşhur musiqi əsərlərindən xarakterik parçalar

İş formaları:

- fərdi və qrup işi

Səsin yaranma mənbələrinin müəyyən edilməsi:

- ev, təbiət, küçə, konsert zalı

Tədbirlər:

- Yeni il, yaz, payız... mövzusunda sinif şənlikləri
- Məktəbin yekun konserti

Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi:

- **Informasiya:** mətn, süjet
- əhval-ruhiyyənin təyin edilməsi
- yaradıcılıq peşələri ilə tanışlıq (rəssam, bəstəkar, şair...) və onları konkret insanlarla əlaqələndirmək

Alətlər:

- xalq və klassik alətlərinin forşəkillərdə və sinifdə təyin edilməsi (violençel, ksilofon, panduri...)

III sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadəsi

Mus.III.1. Şagird ritmik-intonasiya çalışmalarında bir neçə musiqi elementlərini təyin edir və onlardan istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- uzun və qısa əl çalmaq vasitəsilə musiqi səslərinin müddətini fərqləndirir
- müxtəlif yüksəkliklərdə səslənən musiqi parçasını dinlədikdə (yuxarı - aşağı) registrləri fərqləndirir
- konkret musiqi parçasının tempini, səslənmə gücünə əsasən xarakterizə edir
- rəqs, hərəkət vasitəsilə (vals, polka) iki və ya üç hissəli metri fərqləndirir
- musiqini, mahnını dinlədikdə vurğulanan güclü anı ayırır
- sinif yoldaşları ilə birlikdə musiqiyə qoşulur, oyuncaq alətlər və müxtəlif əşyalardan ibarət „ansamblada“, „orkestrdə“ ritmləri ifa edir

Mus.III.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- musiqi ilə musiqi ifadələrini, melodiyları təkrar edir
- qrupun səsinə səs verir
- qrupda populyar melodiyları və birsəsli mahnıları və sadə ikisəsli mahnıları ifa edir
- çoxsəsli mahnının bir səsinə bas səs fonunda ifa edir
- öyrəndiyi xarici dildə sadə mahnıları oxuyur
- dirijorluq jestinə düzgün reaksiya verir

Mus.III.3. Şagird müəyyən əhval-ruhiyyənin ötürülməsi üçün ifadənin müxtəlif formalarına müraciət edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- başqaları ilə birlikdə konkret əhval-ruhiyyə, süjetlə, personajlarla əlaqədar kiçik teatral etüdləri oynayır
- personajın xarakterini mimika, replika, musiqi parçası ilə göstərir
- səhnəyə uyğun olaraq xarici görünüşünü dəyişir, kostyum seçir

2009

Mus.III.4. Şagird bəzi rəqslərin sadə elementlərini təkrar edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əl çalmaq, ayağını döyməklə musiqinin ritmini ifadə edir
- başlanğıc mövqedən bir neçə elementi təkrar edir
- rəqsin bəzi cizgi parçasını təkrar edir
- bədənin koordinasiyasına riayət edir

Mus.III.5. Şagird not sisteminin bəzi simvollarını təyin edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- violençelin açarını təyin edir və şəklini çəkir
- not sisteminin xətlərini seçir və sadalayır
- birinci oktava hədudlarında notları təyin edir və sadalayır

Mus.III.6. Şagird öz dərs fəaliyyətini təşkil edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dərs üçün lazımi vəsaitləri gətirir
- dərsin gedişatına fəal şəkildə cəlb olunub
- sorğularda iştirak edir
- suallar verir
- tapşırığı yazır

Mus.III.7. Şagirdin qrup işində çalışmaq vərdiş-bacarıqları təkmilləşib

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- fərdi və digərləri ilə birlikdə çalışır
- sinif yoldaşlarına köməklik edir
- fərqli fikirlərə qulaq asır
- qrup təqdimatı üçün hazırlaşır
- sinif yoldaşlarının qarşısında təqdimat zamanı müəyyən ardıcılığa riayət edir

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh

Mus.III.8. Şagird dinləyir və musiqi əsərlərinə olan münasibətlərini ifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tanış və yad melodiyları, tanış və yad mətnləri bir-birindən seçir və sadalayır
- təkrar dinlənmə zamanı əlçalma, mahnı və rəqslə mahnıya qatılır
- konkret musiqi parçasını tempinə, səsinin gücünə, metrinə əsasən xarakterizə edir
- vokal, instrumental, vokal-instrumental əsərləri fərqləndirir
- musiqi hərəkətini, melodiyanı, xarakterik ritmləri təkrar edir
- dinlədikdə “dirijorluq edir”
- musiqi ilə yaranan əhval-ruhiyyəni, emosiyaları rəsm vasitəsilə göstərir

Mus.III.9. Şagird musiqi terminlərindən istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- söhbət zamanı öyrəndikləri terminləri düzgün tələffüz edir
- lazımi halda onları elementar şəkildə izah edir
- tanış olmayan terminləri, sözlərin əhəmiyyətlərini aydınlaşdırmaq məqsədilə suallar verir

Mus.III.10. Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif şənliyində, tematik tədbirlərdə - yeni il, yaz, payız şənliklərində iştirak edir
- məktəbin yekun şənliklərində olur və onlarda iştirak edir
- ekskursiyalara gedir
- auditoriya qarşısında ifaçı rolunda çıxış edir

Mus.III.11. Şagird başqasının yaradıcılığına və fikirlərinə hörmətlə yanaşır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif yoldaşları tərəfindən göstərilən hər hansı bir vərdişi müsbət qiymətləndirir – mahnı, rəqs, rəsm, ritm duyğusu, yazı vərdişi ...

2009

- başqasına cavabı bitirməyə imkan verir
- fikrini ifadə edən zaman səlistdir

Mus.III.12. Şagird anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- musiqinin dinlənməsi ilə alınan təəssüratlar haqqında söhbət aparır
- musiqi alətlərinin tembrini konkret əhval-ruhiyyə ilə əlaqələndirir
- əhval-ruhiyyəyə uyğun olaraq tanış melodiyanı, mahnını ifa etdikdə ifadə üsullarını dəyişir

İstiqamət: Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi

Mus.III.13. Şagird müxtəlif incəsənət sahələrini və incəsənətlə əlaqədar peşələri tanıyır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- incəsənətin sahələrini fərqləndirir – musiqini, rəssamlığı, heykəltaraşlığı, rəqsi, poeziyanı
- incəsənət sahələri ilə uyğun peşələri əlaqələndirir və onların fəaliyyətlərini təsvir edir
- incəsənətin bu və ya digər sahəsinin iki və ya daha artıq nümunələrini və bu sahənin təsvir vasitələrini, materialını sadalayır
- ona məlum olan musiqi-təsvir vasitələrini sadalayır və xarakterizə edir

Mus.III.14. Şagird dinlədiyi əsərləri öz təcrübəsi ilə əlaqələndirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dinlədiyi əsərlərlə əlaqədar suallar verir
- oxuduğu, gördüyü, dinlədiyi əsərlər arasında paralellər aparır
- musiqi əsərlərinin süjetlərini, mətnini gündəlik hadisələrlə əlaqələndirir (səyahət, nağıl..)

Mus.III.15. Şagird musiqi alətlərini seçir.**Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:**

- solo səslənməsi zamanı alətləri təyin edir
- alətləri materiala əsasən fərqləndirir
- instrumentin və ya onun hər hansı bir hissəsinin şəklini çəkir

III sinfin dərş proqramının məzmunu**Ritmik-intonasiyalı çalışmalar:**

- musiqi elementlərinin ifadə edilməsi
- səs, səslənmənin gücü, ritm, temp, metr (iki hissəli və üç hissəli), registr (yüksək-alçaq)

Mahnı:

- birsəsli və sadə ikisəsli (bas səsli, tersiv quruluşlu) mahnılar
- populyar əsərlərdən uşaq, xalq mahnıları, melodiya
- müşaiyətlə və müşaiyətsiz

Rəqs:

- gürcü və tarixi – məişət rəqsləri
- rəqs parçasının yerinə yetirilməsi
- tərəf müqabili ilə və ansamblda rəqs

Dinlənən material:

- xalq mahnıları
- barokko, klasisizm, romantizm dövrünün, gürcü klassik əsərlərindən
- musiqili uşaq proqramlarının pyesləri, məşhur musiqi əsərlərindən xarakterik parçalar

Əhval-ruhiyyənin ötürülməsi:

- emosiyaların ifadə edilməsi
- sadə səhnələrin oynanılması

2009

Not sistemləri:

- violençel açarı
- birinci oktavada notlar

İş formaları:

- fərdi, cütlüklərdə və qrup işi

Tədbirlər:

- sinif şənlikləri
- məktəbin yekun konserti

Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi:

- **informasiya:** yaranma tarixi, süjet...
- əhval-ruhiyyənin təyin edilməsi, təəssüratlar haqqında söhbət
- incəsənət sahələri ilə tanışlıq: musiqi, rəssamlıq, heykəltaraşlıq, poeziya, yazıçılıq... Bu sahələri konkret peşələr, insanlarla əlaqələndirmək

Alətlər:

- xalq və klassik alətlərinin forma və səslənməsi ilə təyin edilməsi (fleyta, arfa; çonquri, tütək..)

III sinfin standartı

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş bacarıqlar və ideyaların ifadəsi	Kommunikasiya, şərh	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
<p>Şagird</p> <p>Mus.III.1. Ritmik-intonasiya çalışmalarında bir neçə musiqi elementlərini təyin edir və onlardan istifadə edir</p>	<p>Şagird</p> <p>Mus.III.8. Dinləyir və musiqi əsərlərinə olan münasibətlərini ifadə edir</p>	<p>Şagird</p> <p>Mus.III.13. Müxtəlif incəsənət sahələrini və incəsənətlə əlaqədar peşələri tanıyır</p>
<p>Mus.III.2. Tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur</p>	<p>Mus.III.9. Musiqi terminlərindən istifadə edir</p>	<p>Mus.III.14. Dinlədiyi əsərləri öz təcrübəsi ilə əlaqələndirir</p>
<p>Mus.III.3. Müəyyən əhval-ruhiyyənin ötürülməsi üçün ifadənin müxtəlif formalarına müraciət edir.</p>	<p>Mus.III.10. Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir</p>	<p>Mus.III.15. Musiqi alətlərini seçir</p>
<p>Mus.III.4. Bəzi rəqslərin sadə elementlərini təkrar edir</p>	<p>Mus.III.11. Başqasının yaradıcılığına və fikirlərinə hörmətlə yanaşır</p>	
<p>Mus.III. 5. Not sisteminin bəzi simvollarını təyin edir</p>	<p>Mus.III.12. Anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir</p>	
<p>Mus.III.6. Öz dərs fəaliyyətini təşkil edir</p>		
<p>Mus.III.7. Qrup işində çalışmaq vərdiş-bacarıqları təkmilləşib</p>		

IV sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi	Kommunikasiya, internpretasiya	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
<p>Mus.IV.1. Şagird improvizasiya edilmiş çalışmalar zamanı musiqi elementlərindən istifadə edir</p>	<p>Mus.IV.9. Şagird musiqi əsərlərini dinləyir və onlar haqqında söhbət aparır</p>	<p>Mus.IV.1.3. Şagird musiqiçilik peşələrini seçir və onları bir-biri ilə müqayisə edir</p>
<p>Mus.IV.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur</p> <p>Mus.IV.3. Şagird onun üçün maraqlı əhval-ruhiyyəni, süjeti, mövzunu müəyyən edir və ötürür</p> <p>Mus.IV.4. Şagird bir neçə rəqsin bəzi elementlərini yerinə yetirir</p> <p>Mus.IV.5. Şagird not sisteminin işarələrini təyin edir və yazır</p> <p>Mus.IV.6. Şagird öz dərs fəaliyyətini təşkil edir</p> <p>Mus.IV.7. Şagird qrupda çalışır</p>	<p>Mus.IV.10. Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir</p> <p>Mus.IV.11. Şagird mədəni tədbirlərdə iştirak edən zaman əxlaq normalarına riayət edir</p> <p>Mus.IV.12. Şagird anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir</p>	<p>Mus.IV.14. Şagird dinlədiyi əsərləri müzakirə edir</p> <p>Mus.IV.15. Şagird musiqi alətlərini seçir</p>
<p>Mus.IV.8.Şagird sinif tədbirlərini təşkil edir</p>		

İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi**Mus.IV.1. Şagird improvizasiya edilmiş çalışmalar zamanı musiqi elementlərindən istifadə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- iki- və üçhissəli metri rəqs, hərəkət vasitəsilə (vals, polka) fərqləndirir
- musiqini, mahnını dinlədikdə vurğulanan güclü anı ayırır
- sadə ritmik şəkli mürəkkəb şəkildə təsvir edir
- sinif yoldaşları tərəfindən birlikdə səslənən tonu, sadə ritmik fiquru özünün və ya başqasının (alət, tiqqıltı..) səsinə, melodik hərəkətə, ritmik fura uyğunlaşdırır
- musiqi hərəkətini major və minorda səsləndirir
- əldə olan musiqi alətləri və digər əşyaların vasitəsilə sinif yoldaşları ilə birlikdə „ansambl“, „orkestr“ yaradır və musiqi ifa edir
- musiqi elementlərini kontrast şəkildə ifadə edir: tanış melodiyanı yavaş-sürətli (temp), hündürdən-alçaqdan (səslənmə), müxtəlif tonallıqda oxuyur

Mus.IV.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif yoldaşları ilə birlikdə intervalları ifa edir
- cütlüklərdə və xorda bir- və ikisəsli mahnıları oxuyur
- öyrəndiyi xarici dildə sadə mahnılar oxuyur
- mahnının mətnini anlayır
- xorun bütövlüyünü duyur və onun səslənməsini pozmur

Mus.IV.3. Şagird onun üçün maraqlı əhval-ruhiyyəni, süjeti, mövzunu müəyyən edir və ötürür.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- başqaları ilə birlikdə konkret musiqi əsərlərini / parçasını göstərmək məqsədilə sadə səhnəciklər oynayır
- başqaları ilə birlikdə konkret süjetə əsasən / konkret personajın iştirakı ilə sadə səhnəciklər oynayır

- pantomima vasitəsilə müəyyən əhval-ruhiyyəni ifadə edir
- sinif yoldaşları tərəfindən ifadə olunan əhval-ruhiyyə haqqında ehtimalını söyləyir
- səhnəyə, personaja uyğun mətni tərtib edir, mahnını uyğunlaşdırır
- personajın xarakterini səs tembri, hərəkət vasitəsilə göstərir

Mus.IV.4. Şagird bir neçə rəqsin bəzi elementlərini yerinə yetirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- rəqsin ümumi cizgisini və ya onun parçasını təkrar edir
- cütlükdə, ansamblıda rəqs edir
- cütlükdə rəqs zamanı məsafəyə riayət edir

Mus.IV.5. Şagird not sisteminin işarələrini təyin edir və yazır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- violonçelin açarında notları yazır və sadalayır
- uzunluqları, pauzaları fərqləndirir və yazır
- sadə ritmi əl çalmaqla ifadə edir

Mus.IV.6. Şagird öz dərs fəaliyyətini təşkil edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dərs prosesi üçün lazımı vəsaitləri axtarıb gətirir
- tapşırığı yazır
- dərslərin gedişatına fəal şəkildə cəlb olunub
- sorğularda iştirak edir
- suallar verir
- dərs işləri zamanı düzgündür (sinif yoldaşlarına diktə etmir və sinif yoldaşlarından köçürmür)

2009

Mus.IV.7. Şagird qrup işində çalışır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- fərdi və digərləri ilə birlikdə çalışır
- fərqli fikirlərə qulaq asır
- qrup işində iştirak edir

Mus.IV.8. Şagird sinif tədbirlərini təşkil edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təqdimat üçün rekvizit axtarır
- tədbir üçün lazımi resursların hazırlanmasında (afişa, dəvətnamə, kostyum...) iştirak edir
- təqdimatı reklam edir (dəvətnamələri paylayır)
- məşqlər zamanı fəaldır

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**Mus.IV.9. Şagird musiqi əsərlərini dinləyir və onlar haqqında söhbət aparır.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- musiqini dinlədikdə müxtəlif növ tapşırıqları yerinə yetirir – tanış alətlərin, vokalın daxil edilməsini qeyd edir
- əvvəllər dinlənən parçaları təyin edir
- konkret musiqi parçasını tempinə, səslənmə gücünə, metrinə, alətlərin tembrinə əsasən xarakterizə edir
- ifaçıların tərkibini müəyyən edir
- söhbət zamanı öyrəndiyi terminlərdən istifadə edir
- dinlənən əsər üçün təklif edilən başlıqlardan birini seçir

Mus.IV.10. Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif tamaşasında, karnavalda iştirak edir

- məktəbin yekun konsertində olur və onlarda iştirak edir
- viktorinada iştirak edir
- auditoriya qarşısında ifaçı, yaradıcı, və ya konferansye rolunda çıxış edir

Mus.IV.11. Şagird mədəni tədbirlərdə iştirak etdikdə əxlaq normalarına riayət edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təqdimatın, konsertin, kinofilmin gedişatı zamanı qəbul edilən qaydalara əsasən özünü aparır
- qəbul edilən qaydalara əsasən əsərlərin yerinə yetirilməsindən sonra öz münasibətlərini ifadə edir
- müzakirə, təhlil zamanı başqalarının fikirlərini sona çatdırmağa imkan verir

Mus.IV.12. Şagird anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bu və ya digər musiqi əsərini dinlədikdə hansı əhval-ruhiyyənin yarandığı haqqda söhbət aparır
- melodiyanın, müxtəlif təsviredici üsulların vasitəsilə nəyi ifadə etmək mümkün olduğu haqqında müzakirə edir
- bir neçə səbəb sadalayır, hansılara əsasən insanlar incəsənət əsərlərini yaradırlar

İstiqamət: Musiqi əsərinin kontekstdə dərk edilməsi

Mus.IV.13. Şagird musiqiçilik peşələrini seçir və onları bir-biri ilə müqayisə edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- fərqləndirir ki, kim bəstələyir, kim musiqini yerinə yetirir
- bəstəkar, pianist, violonçel, dirijor, müğənni və s. peşələrini sadalayır və onları təsvir edir
- yadına salır ki, hansı musiqiçi mütəxəssisi görüb və dinləyibdir

2009

Mus.IV.14. Şagird dinlədiyi əsərləri müzakirə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dinlənən əsərləri əhval-ruhiyyəyə əsasən xarakterizə edir
- səhnəcikləri fərqləndirir (balet, opera, dram)
- klassik və xalq musiqi əsərlərini fərqləndirir
- musiqi əsərlərinin məzmunu, müəllifi, janrı ilə əlaqədar suallar verir və cavablandırır

Mus.IV.15. Şagird musiqi alətlərini seçir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- xalq və klassik orkestr alətlərini fərqləndirir
- solo səslənməsi və ansamblıda iştirak zamanı alətləri təyin edir
- alətlərin bəzi hissələrini (sim, klaviş...) seçir və sadalayır
- digər instrumentlərdən seçdiyi instrumentə olan (onun üzərində ifa tərz, tembr, forması... xoşuna gəlir) münasibətini əsaslandırır
- musiqi alətlərinin şəklini çəkir

Proqramın məzmunu**İmprovizasiyalı çalışmalar:**

- musiqi elementlərinin istifadəsi ilə
- səs, səslənmə gücü, ritm, temp, metr, registr (yüksək – orta - aşağı), tembr (instrumental, vokal), səsin tonu (major - minor)

Mahnı:

- birsəsli və sadə ikisəsli uşaq, xalq repertuarından mahnı, populyar əsərlərdən melodiya
- müşaiətlə və müşaiətsiz

Rəqs:

- gürcü/tarixi-məişət/digər xalqların rəqsləri;
- rəqsin ümumi cizgisinin yerinə yetirilməsi;
- tərəf müqabili ilə və ansamblıda rəqs

Əhval-ruhiyyənin ötürülməsi:

- pantomima
- kompozisiya (səhnələrin oynanılması);
- tamaşa

Not sistemi:

- notların təyin edilməsi və violonçel açarında yazılması
- notların və pauzaların oxunulması və yazılışı, sadə ritmik cizginin əlçalma ilə ifadə edilməsi.

Dinlənən material:

- xalq mahnıları;
- barokko, klassik, romantizm dövrü, gürcü bəstəkarlarının əsərlərindən parçalar

İş formaları:

- fərdi, cütlərdə və qrup işi

Tədbirlər:

- məktəbin yekun konserti
- sinif tamaşası
- viktorina

Musiqi əsərlərinin kontekstdə ifadə edilməsi:

- **informasiya:** yaranma tarixi, süjet, müəllif...
- əhval-ruhiyyənin təyin edilməsi, təəssüratlar haqqında söhbət
- musiqiçilik sənəti ilə tanışlıq: bəstəkar, müğənni, dirijor, pianist, violonçelist... və onların konkret insanlarla əlaqələndirilməsi.

Alətlər:

- forma və səslənməsi ilə xalq və klassik alətlərin fərqləndirilməsi

VII sinif (Keçid)

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi	Kommunikasiya, şərh	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
<p>Şagird</p> <p>Mus.VII.1. İmprovizasiya edilmiş çalışmalar zamanı musiqi elementlərindən və alətlərdən istifadə edir</p>	<p>Şagird</p> <p>Mus.VII.8. Musiqi əsərlərini dinləyir və öz münasibətlərini bildirir</p>	<p>Şagird</p> <p>Mus.VII.12. İncəsənət sahələrini və onların sintez incəsənətlə əlaqələrini müzakirə edir</p>
<p>Mus. VII.2. Tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur</p>	<p>Mus.VII.9. Anlayır və təsvir edir ki, musiqi duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir</p>	<p>Mus.VII.13. Dinlədiyi əsərləri müzakirə edir və bir-biri ilə müqayisə edir</p>
<p>Mus. VII.3. Müəyyən əhval ruhiyyəni ötürmək üçün ifadənin müxtəlif formalarına müraciət edir</p>	<p>Mus.VII.10. Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir</p>	<p>Mus.VII.14. Musiqi alətlərini seçir</p>
<p>Mus.VII.4. Bir neçə rəqs elementlərini yerinə yetirir</p>	<p>mus.VII.11. Mədəni tədbirlərdə iştirak edən zaman əxlaq normalarına riayət edir</p>	
<p>Mus.VII.5. Not sisteminin işarələrini təyin edir və yazır</p>		
<p>Mus.VII.6. Qrupda çalışmaq vərdiş-bacarıqlarını göstərir</p>		
<p>Mus.VII.7. Sinif tədbirlərini təşkil edir</p>		

İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi**Mus.VII.1. Şagird improvizasiya edilmiş çalışmalar zamanı musiqi elementlərindən və alətlərdən istifadə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bir səs tonlu mahnı ilə sadə ritmləri təkrar edir, səs hündürlüklərini, tempi, registri, tembri... dəyişir
- musiqini dinlədikdə, mahnı oxuduqda metri vurğularla ifadə edir
- iki- və üçhissəli metri rəqs, hərəkət vasitəsilə (vals, polka) fərqləndirir
- musiqi elementlərini kontrast şəkildə ifadə edir: tanış melodiyanı yavaş-sürətli (temp), hündürdən-alçaqdan (səslənmə), müxtəlif tonallıqda oxuyur
- sinif yoldaşı (yoldaşları) tərəfindən ifa edilən ritmik fiquru, fortepianoda yerinə yetirilən akkord ardıcılığını (ostinato) mahnı ilə, alətdə ifa etməklə müxtəlif melodiyaaların səslərinə, ritmik fiqurlarına uyğunlaşdırır
- əldə olan musiqi alətləri və digər əşyaların vasitəsilə sinif yoldaşları ilə birlikdə „ansambl“, „orkestr“ yaradır, musiqi ifa edir, ritmləri təkrar edir

Mus.VII.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- mahnı ilə musiqi parçalarını, melodiyaaları təkrar edir
- xorun səsində səs verir
- xorda məşhur melodiyaaları, birsəsli və ya sadə ikisəsli mahnıları oxuyur
- xorun rəhbərinin təlimatlarına düzgün reaksiya verir
- öyrəndiyi xarici dildə sadə mahnılar oxuyur
- mahnının mətnini anlayır

Mus.VII.3. Şagird müəyyən əhval ruhiyyəni ötürmək üçün ifadənin müxtəlif formalarına müraciət edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müəyyən əhval-ruhiyyəni pantomima vasitəsilə ötürür

- konkret əhval-ruhiyyə, süjet və ya personajın gerçəkləşdirilməsi məqsədilə başqaları ilə birlikdə teatr etüdlərini oynayır
- musiqi parçası ilə aldığı təəssüratlar nəticəsində kiçik səhnələr oynayır

Mus.VII.4. Şagird bəzi rəqs elementlərini yerinə yetirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bədənin hərəkəti ilə musiqi ilə yaranan emosiyaları ötürür
- başlanğıc mövqedən bir neçə elementi təkrarlayır
- rəqsin ümumi cizgisini və ya onun parçasını təkrar edir
- cütlükdə, ansamblda rəqs edir
- cütlükdə rəqs zamanı məsafəyə riayət edir

Mus.VII.5. Şagird not sisteminin işarələrini təyin edir və yazır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- violonçelin açarında notları yazır və sadalayır
- uzunluqları, pauzaları (tam, yarı, dördüdə bir) fərqləndirir və əl çalmaqla onları ifa edir
- notları və onların uzunluqlarını not yazılarında təyin edir

Mus.VII.6. Şagird qrupda çalışmaq vərdiş-bacarıqlarını göstərir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- fərdi və digərləri ilə birlikdə çalışır
- sinif yoldaşlarına yardım edir
- fərqli fikirlərə qulaq asır

Mus.VII.7. Şagird sinif tədbirlərini təşkil edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tədbirin planlaşdırılmasında iştirak edir
- təqdimat üçün lazımi rekvizit axtarır
- təqdimatı reklam edir

Mus.VII.8. Şagird musiqi əsərlərini dinləyir və öz münasibətlərini bildirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- öz təəssüratlarını sözlərlə, şəkillərlə ifadə edir
- musiqini dinlədikdə, mahnı oxuyan zaman tanış musiqi elementlərini seçir və onları xarakterizə edir (yüksək səslə, aşağı səslə səslənmə; sürətli, yavaş temp; ikihissəli, üçhissəli metr..)
- musiqini dinlədikdə ona tanış olan alətin, vokalın daxil olunmasını qeyd edir
- tempə, metrə əsasən konkret musiqi parçasını xarakterizə edir
- təklif olunan mövzulardan birini seçir

Mus.VII.9. Şagird anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bu və ya digər musiqi əsərini dinlədikdə hansı əhval-ruhiyyənin yarandığı haqqda müzakirə aparır
- musiqi əsərlərinin tempini konkret əhval-ruhiyyə ilə əlaqələndirir
- melodiyanın, tembrin, müxtəlif təsviredici üsulların vasitəsilə nəyi ifadə etmək mümkün olduğu haqqında müzakirə edir
- melodiyanın, tembrin, müxtəlif təsviredici üsulların vasitəsilə konkret musiqi əhval-ruhiyyəsinin, bəstəkarın fikirlərini necə ifadə etmək mümkün olduğu barədə söhbət aparır

Mus.VII.10. Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif tamaşasında, karnavalda iştirak edir
- məktəbin yekun konsertində olur və onlarda iştirak edir
- viktorinada iştirak edir
- auditoriya qarşısında ifaçı, yaradıcı, və ya konferansye rolunda çıxış edir

Mus.VII.11. Şagird mədəni tədbirlərdə iştirak etdikdə əxlaq normalarına riayət edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təqdimatın, konsertin, kinofilmin gedişatı zamanı, sərgidə, muzeydə səs-küy yaratmır
- qəbul edilən qaydalara əsasən əsərlərin yerinə yetirilməsindən sonra öz münasibətini bildirir
- fərqli fikirləri olmasına baxmayaraq həmsöhbətinə söhbətini başa vurmaq imkanını verir

İstiqamət: Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi

Mus.VII.12. Şagird incəsənət sahələrini və onların sintez incəsənətlə əlaqələrini müzakirə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- incəsənətin sintez sahələrini təyin edir; onlarla əlaqədar peşələri və həmin peşələrin məşhur təmsilçilərini sadalayır
- incəsənətsünaşların iş fəaliyyətini, ifadə üsullarını, vasitələrini və materialı təsvir edir
- gördüyü sintez incəsənətinin nümunələrini yadına salır

Mus.VII.13. Şagird dinlədiyi əsərləri müzakirə edir və bir-biri ilə müqayisə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dinlənən əsərləri əhval-ruhiyyəyə əsasən xarakterizə edir
- eyni janrlı müxtəlif əsərləri bir-biri ilə müqayisə edir və onları səciyyələndirən əlamətlər barədə söhbət edir (ehtimal olunan tərkib, solo çalğı aləti...)
- öyrəndiyi əsərlərlə əlaqədar informasiyanı – janr, dövr, müəllifi ... bir-biri ilə müqayisə edir

Mus.VII.14. Şagird musiqi alətlərini seçir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- alətləri forma və səsənməsinə əsasən təyin edir
- alətlərin bəzi hissələrini (sim, klaviş...) seçir və sadalayır
- digər instrumentlərdən seçdiyi instrumentə olan (onun üzərində ifa tərzi, tembri, forması... xoşuna gəlir) münasibətini əsaslandırır

VII sinfin dərş proqramının məzmunu

İmprovizasiyalı çalışmalar:

- musiqi elementlərinin və çalğı alətlərinin istifadəsi ilə;

Mahnı:

- birsəsli və sadə ikisəsli mahnıların xorda ifası
- müşaiyətlə və müşaiyətsiz
- fərđi və ansamblda
- xarici dillərdə mahnılar

Rəqs:

- gürcü, xarakterik və tarixi-məişət elementləri
- tərəf müqabili ilə və ansamblda rəqs

Kompozisiya

- əhval-ruhiyyənin ötürülməsi
- səhnələrin oynanılması

Musiqi əsərləri:

- barokko, klasisizm, romantizm dövrünün məşhur əsərlərindən fraqmentlər
- gürcü xalq və peşəkar əsərlərinin dinlənilməsi, təyin edilməsi
- bəstəkarların məşhur əsərlərindən parçalar

Not sistemi:

- violençel açarı
- notların, sadə melodiyanın violençel açarında oxunulması, yazılışı
- tam, yarı, dördə bir uzunluqlar
- sadə ritmin oxunulması

Tədbirlər:

- məktəbin yekun konserti
- sinif tamaşası
- viktorina
- resursların yaradılması

İş formaları:

- fərđi və qrup işi

Musiqi əsərlərinin kontekstdə ifadə edilməsi:

- incəsənətin sintez sahələri /peşələr /təsviredici üsullar
- əhval-ruhiyyənin təyin edilməsi, təəssüratlar haqqında söhbət
- əsər və müəllif haqqında informasiya – proqram (süjet, libreto), janr, tərcümeyi-hal məlumatları...

VIII sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi	Kommunikasiya, internpretasiya	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
Şagird Mus.VIII.1. İmprovizasiya edilmiş çalışmalar zamanı musiqi elementlərindən və alətlərdən istifadə edir	Şagird Mus.VIII.8. Musiqi əsərlərini dinləyir və onlar haqqında söhbət aparır	Şagird Mus.VIII.11. Musiqi ilə əlaqədar peşələri müzakirə edir
Mus.VIII.2. Tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur	Mus.VIII.9. Anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir	Mus.VIII.12. Gürcü və dünya musiqi incəsənətinin məşhur nümunələrini və onların müəlliflərini öyrənir
Mus.VIII.3. Əhval-ruhiyyəni, süjeti, mövzunu təyin edir və ötürür	Mus.VIII.10. Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir	Mus.VIII.13. Musiqi alətlərini seçir
Mus.VIII.4. Fərqli üslubu olan rəqs elementlərini yerinə yetirir		
Mus.VIII.5. Not sisteminin işarələrini təyin edir və yazır		
Mus.VIII.6. Başqaları ilə əməkdaşlıq edir		
Mus.VIII.7. Tədbirlər təşkil edir		

İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi**Mus.VIII.1. Şagird improvizasiya edilmiş çalışmalar zamanı musiqi elementlərindən və alətlərdən istifadə edir**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif yoldaşı (yoldaşları) tərəfindən ifa edilən ritmik fiquru, fortepianoda yerinə yetirilən akkord ardıcılığını (ostinato) mahnı ilə, alət üzərində ifa etməklə müxtəlif melodiyaaların səslərinə, ritmik fiqurlarına uyğunlaşdırır
- musiqi hərəkətini sekventativ yerdəyişmə ilə ifa edir
- ritmik cizgini mürəkkəbləşdirilmiş şəkildə (mahnı ilə, tıqqıltı ilə) təsvir edir
- əldə olan musiqi alətləri və digər əşyaların vasitəsilə sinif yoldaşları ilə birlikdə müxtəlif ritmləri, melodiyaaları, musiqi parçalarını ifa edir

Mus.VIII.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- cütlərdə və xorda bir və ya ikisəsli mahnıları ifa edir
- sinif yoldaşları ilə birlikdə intervalları ifa edir
- kanon tipli melodiyaaları ifa edir
- xorun tamlığını pozmur
- sinif yoldaşları ilə birlikdə teatral təqdimatın musiqi tərtibatını hazırlayır

Mus.VIII.3. Şagird əhval-ruhiyyəni, süjeti, mövzunu təyin edir və ötürür.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif yoldaşı tərəfindən mahnı, musiqi alətində ifa, hərəkətlə ifadə olunan əhval-ruhiyyə haqqında fərziyyəsinə söyləyir
- səhnəyə, personaja, uyğun mətni bəstələyir
- personajın xasiyyətini səsin tembri, mimika, hərəkət, replika, fraza, musiqi mətni ilə verir
- səhnəyə uyğun olaraq xarici görünüşünü dəyişir, kostyum seçir

Mus.VIII.4. Şagird fərqli üslubu olan rəqs elementlərini yerinə yetirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- rəqsin ümumi cizgisini təkrar edir
- öyrəndiyi müxtəlif elementləri musiqi müşayiəti ilə rəqs zamanı yaradıcılıqla istifadə edir
- rəqs zamanı sərbəst hesablayır
- öyrəndiyi rəqslərin musiqisi və elementlərini təyin edir

Mus.VIII.5. Şagird not sisteminin işarələrini təyin edir və yazır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- violonçelin, basın açarında notları yazır və oxuyur
- oktavaları, registrləri adlandırır
- diapozonları müəyyən edir
- əsərlərin öyrənilməsi zamanı not sistemi bilyindən istifadə edir
- əsərin, onun parçasının köçürülməsi zamanı səhvlər buraxmır
- kiçik formalı fortepiano əsəri / parçasını dinlədikdə not yazısını izləyir

Mus.VIII.6. Şagird başqaları ilə əməkdaşlıq edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- fərqli fikirlərə qulaq asır
- problemi həll etmək üçün başqaları ilə çalışır
- lazım gəldikdə yardım istəyir və başqalarına yardım edir
- iş funksiyalarının və məsələlərin bölünməsində iştirak edir
- özünün və başqalarının yerinə yetirdiyi işi qiymətləndirir

Mus.VIII.7. Şagird tədbirləri təşkil edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- aşağı siniflərin şənliyinin musiqi tərtibatına yardım edir
- təqdimat üçün rekvizitlər axtarır
- təqdimat üçün lazımı musiqi, ədəbi materialları axtarır və seçir

2009

- afişanın, dəvətnamənin, kostyumun hazırlanmasında iştirak edir
- təqdimatı reklam edir (dəvətnamələri paylayır, afişaları yapışdırır...)

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh

Mus.VIII.8. Şagird musiqi əsərlərini dinləyir və onlar haqqında söhbət aparır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- öz təəssüratlarını şifahi, yazılı şəkildə ötürür
- konkret musiqi parçasını tempinə, metrinə əsasən xarakterizə edir
- ifaçıların tərkibini ümumi şəkildə xarakterizə edir
- musiqi əsərinin formasını xarakterizə edir
- söhbət zamanı öyrəndiyi terminlərdən istifadə edir

Mus.VIII.9. Şagird anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird

- bu və ya digər musiqi əsərini dinlədikdə hansı əhval-ruhiyyənin yarandığı haqqda söhbət aparır
- əhval-ruhiyyəyə uyğun olaraq uyğun tanış melodiyanı, mahnını ifa etdikdə ifadə üsullarını dəyişir
- bir neçə səbəb sadalayır, hansılara əsasən insanlar incəsənət əsərlərini yaradırlar
- müzakirə edir ki, musiqi digər sahələrdə necə istifadə edilir (teatr, kino, informasiya vasitələri...)

Mus.VIII.10. Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- məktəbin yekun konsertində olur və onlarda iştirak edir
- sinif yoldaşları ilə birlikdə ümumi konsertlərə, tamaşalara gedir
- incəsənətşünasların ev-muzeylərinə gedir

- musiqili viktorinada iştirak edir
- məruzə hazırlayır və onu auditoriya qarşısında təqdim edir

İstiqamət: Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi

Mus.VIII.11. Şagird musiqi ilə əlaqədar peşələri müzakirə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- musiqi ilə əlaqədar ənənəvi və müasir peşələri müqayisə edir – bəstəkar, ifaçı, kapelmeyster, regent, dirijor, prodüser, xoreoqraf, rəqqas, rejissor, dicey, səs operatoru...
- bəstəkar və musiqiçi-ifaçı arasında fərqlər haqqında söhbət aparır

Mus.VIII.12. Şagird gürcü və dünya musiqi incəsənətinin məşhur əsərlərini və onların müəlliflərini öyrənir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əhval-ruhiyyəyə əsasən musiqi əsərlərini xarakterizə edir
- öyrəndiyi əsərləri – janr, proqramı... bir-biri ilə müqayisə edir
- əsərin məzmunu, müəllifi, janrı ilə əlaqədar suallar verir və onlara cavab verir
- Gürcüstanın bölgələri və janrlarına əsasən xalq musiqisinin məşhur əsərlərini fərqləndirir
- bu və ya digər əsərin bəyənilməsi xüsusiyyətləri haqqında söhbət aparır

Mus.VIII.13. Şagird musiqi alətlərini seçir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- çalğı alətlərini material və yerinə yetirmə tərzinə əsasən qruplaşdırır
- solo və müştərək səslənmə zamanı alətləri fərqləndirir və qeyd edir
- bu və ya digər ifa üslubu üzrə söhbət aparır

VIII sinfin dərs proqramının məzmunu

İmprovizasiyalı  alıřmalar:

- musiqi elementlərini alət üzərində ifa etmək, oxumaqla ifadə etmək
- melodiyların, ritmlərin “instrumental” ansamblıda yerinə yetirilməsi

Mahnı:

- birsəsli və sadə ikisəsli mahnıların, kanon tipli melodiyların xorda ifa edilməsi
- cütlərdə və ansamblıda
- teatral təqdimatların musiqi tərtibatı

Rəqs:

- gürcü, xarakterik və tarixi-m iřət elementləri
- rəqs cizgisinin öyrənilməsi, yerinə yetirilməsi
- tərəf müqabili ilə və cütlərdə rəqs

Kompozisiya

- əhval-ruhiyyənin ötürülməsi
- səhnələrin oynanılması

Musiqi əsərləri:

- müxtəlif dövrlərin bəstəkarlarının m řhur əsərlərindən parçalar
- gürcü xalq v  peřekar əsərlərinin dinlənilməsi, təyin edilməsi

Not sistemi:

- bas açarı
- notların, melodiyanın kiçik I, II oktavada oxunulması
- tam, yarım, d rdd  bir, səkkizdə bir uzunluqlu notlar, pauzalar
- sadə ritmin oxunulması

Tədbirlər:

- məktəbin yekun konserti
- sinif tamařası
- viktorina
-  mumi konsertlər, tamařa
- resursların yaradılması

İř formaları:

- fərdi, qrup iři

Musiqi formaları:

- ikihiss li, bənd, sadə   hiss li....

Musiqi əsərlərinin kontekstdə ifadə edilməsi:

- musiqi ilə əlaqədar peř l r
- əhval-ruhiyyənin təyin edilməsi, t ess ratlar haqqında söhbət
- əsər v  müəllif haqqında informasiya – proqram, janr, t rc mey-i-hal məlumatları...

IX sinfin musiqi üzrə standartı**İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları****İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi****Mus.IX.1. Şagird improvizasiyalı çalışmalarda iştirak edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- mahnının mətnini dəyişir
- melodiya mətn seçir
- melodiya əməlini müxtəlif tonallıqda səslərin adlandırılması ilə ifa edir
- ifa etməklə, alət üzərində ifa etməklə, müəllimin və ya sinif yoldaşının başladığı melodiyaları sona yetirir; musiqi ifadəsinə cavab verir

Mus.IX.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif yoldaşları ilə birlikdə intervalları, akkordları oxuyur
- xalq, klassik və şəhərsayağı reperturdan bir-, iki- və sadə üçsəsli mahnıları ifa edir
- ansamblı, xorda mahnı oxuyur
- musiqi əsərini ifa etdikdə müxtəlif ifadə üsullarını seçir və onlardan istifadə edir
- repertuar seçir

Mus.IX.3. Şagird mövzunu, ideyanı müəyyən edir və onu kompozisiya, tamaşa formasında formalaşdırır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- xora kompozisiyanın və ya tamaşanın ideyasını, mövzunu təklif edir; öz seçimini əsaslandırır
- özünə rol seçir və onu hazırlayır
- uyğun üsullarla personajın xarakterini ifadə edir
- rolların bölüşdürülməsi və anlanılmasında yoldaşlarına yardım edir
- personaj, tamaşa haqqında sinif yoldaşlarına şəxsi nəzərlərini təklif edir və onların fikirlərini nəzərə alır

2009

- konkret musiqi əsərinin əhval-ruhiyyəsini göstərmək məqsədilə başqaları ilə birlikdə tamaşa göstərir
- uyğun musiqi, səs və işıq effektlərindən istifadə edir
- təqdimatın gedişatında mahnı və rəqs nömrələrini planlaşdırır

Mus.IX.4. Şagird sinif yoldaşları ilə birlikdə fərqli üslubu olan rəqsləri təqdim edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- rəqsin cizgisini təkrar edir
- sinxron şəkildə tərəf müqabili ilə rəqs edir
- ansamblın bütövlüyünü pozmur

Mus.IX.5. Şagird not sistemindən istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tonallıqları və onların açar işarələrini tanıyır
- tonallıqda möhkəm və möhkəm olmayan səsləri tanıyır, alterasiya işarələrindən istifadə edir
- əsərin öyrənilməsi, onun köçürülməsi zamanı səhvlər buraxmır
- kompüter proqramları üzərində işlədikdə not sistemi biliyindən istifadə edir
- musiqi əsərini dinlədikdə klaviri izləyir

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**Mus.IX.6. Şagird musiqi əsərlərini dinləyir və onlar haqqında söhbət aparır.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- ifaçıların tərkibini xarakterizə edir
- musiqi əsərlərinə olan münasibətlərini formalaşdırır və əsaslandırır (bəyənilir/bəyənmir: başlıq, süjet, janr, solo alət, tembrlər, konkret ifadə üsulu)
- söhbət zamanı öyrəndiyi terminlərdən istifadə edir
- müxtəlif üsullarla xalq və peşəkar musiqinin məşhur əsərlərini ötürür və dinlədikdə onları təyin edir

Mus.IX.7. Şagird anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müzakirə edir ki, bu və ya digər millətin musiqisi ilə tanış olduqda onun haqqında nə öyrəndi
- ötən dövrdə yaranan incəsənət, musiqi əsərlərinin onun üçün aydın olması haqqında söhbət edir
- filmdən, tamaşadan, konsertdən aldığı informasiya haqqında söhbət aparır
- hər hansı bir tarixi dövrün incəsənət əsəri ilə tanışlıq nəticəsində hansı informasiyanı əldə etdiyi barədə söhbət aparır

Mus.IX.8. Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tədbirləri planlaşdırır
- təqdimat üçün rekvizit, kostyum, afişa, dəvətnaməni.... hazırlayır
- təqdimat üçün lazım olan musiqi, ədəbi və tarixi vəsaiti axtarır, seçir və işləyib hazırlayır
- görüş axşamlarını təşkil edir və onlarda iştirak edir: bəstəkarlarla, ifaçılarla...
- sinif yoldaşları ilə birlikdə konsertə, tamaşalara gedir
- incəsənət xadimlərinin ev-muzeylərinə ekskursiyaya gedir
- viktorina üçün suallar tərtib edir və viktorinada iştirak edir
- tematik konfransları planlaşdırır və onlarda iştirak edir, lazımi material axtarır (internet, qəzet, jurnal, ensiklopediya...)

İstiqamət: Musiqi əsərinin kontekstdə dərk edilməsi

Mus.IX.9. Şagird ictimai həyatda musiqinin rolunu tədqiq edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- insan həyatında musiqinin rolunu müzakirə edir (mərsiyyə, layla, çoban tütəyi, mravaljamier...)
- incəsənətin başqa sahəsində musiqinin rolunu müzakirə edir
- müasir texnoloji imkanları və onların musiqi incəsənətinə göstərdiyi təsiri xarakterizə edir
- məşhur bəstəkar, ifaçının tərcümeyi-halı, yaradıcılığı ilə əlaqədar suallara cavab verir

Mus.IX.10. Şagird dinlədiyi əsərlər haqqında biliyini ümumiləşdirir

Nəticə əldə edilmişdir:

- musiqi janrlarını təyin edir və seçir – simfoniya, opera, balet, fortepiano konserti....
- əsərlərin müqayisəsi əsasında müəllifin üsuluna, janrına xarakterik olan əlamət-xassələri fərqləndirir (ehtimal olunan tərkib, forma, solo çalğı aləti...)
- musiqi əsərlərinin formalarını xarakterizə edir
- müxtəlif dövrün, üslubun, müəllifin əsərlərini müqayisə edir
- musiqi əsərlərini başqa fənlərdə əldə etdiyi biliklə əlaqələndirir
- xalq musiqisinin məşhur nümunələrini Gürcüstanın vilayət və janrlarına əsasən fərqləndirir

Mus.IX.11. Şagird müxtəlif növ ansambl və orkestrin tərkibini seçir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- simfonik, kamera, nəfəs, simli orkestr tərkibini fərqləndirir
- ansamblın müxtəlif tərkibini fərqləndirir

IX sinfin dərs proqramının məzmunu**İmprovizasiyalı çalışmalar:**

- mətnin dəyişilməsi, melodiya üçün seçilməsi
- poetik mətn üçün musiqinin seçilməsi

Mahnı:

- birsəsli ikisəsli və və sadə üçsəsli mahnıların xorda ifa edilməsi
- xalq, klassik, müasir və şəhərsayağı repertuar
- repertuarın seçilməsi
- ifadətmə üsullarının seçilməsi

Rəqs:

- gürcü, digər xalqların, xarakterik və tarixi-məişət rəqsləri
- ansamblıda rəqs

Kompozisiya

- əhval-ruhiyyənin ötürülməsi
- səhnələrin oynanılması

Musiqi əsərləri:

- dinlənmə, təyin etmə
- müxtəlif dövrlərin bəstəkarlarının məşhur əsərlərindən parçalar
- gürcü xalq və peşəkar əsərləri

Not sistemləri:

- alterasiya işarələrini bilmək (diez, bemol, bekar...)
- musiqi parçalarını oxumaq

Tədbirlər:

- məktəbin yekun konserti
- sinif tamaşası, konsert
- viktorina
- ümumi konsertlər, tamaşa
- musiqiçi-ifaçıların görüş
- məktəb tamaşası
- konfrans
- resursların yaradılması

İş formaları:

- fərdi, qrup işi

Musiqi formaları: rondo, variasiyalı, sonata...**Musiqi əsərlərinin kontekstdə ifadə edilməsi:**

- musiqinin cəmiyyətin həyatında rolu
- əhval-ruhiyyənin təyin edilməsi, təəssüratlar haqqında söhbət
- əsər, müəllif, janr, cərəyan, dövr haqqında informasiya.....

IX sinfin standartı

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi	Kommunikasiya, internpretasiya	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
Şagird Mus.IX.1. İmprovizasiyalı çalışmalarda iştirak edir	Şagird Mus.IX.6. Musiqi əsərlərini dinləyir və onlar haqqında söhbət aparır	Şagird Mus.IX.9. İctimai həyatda musiqinin rolunu tədqiq edir
Mus.IX.2. Tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur	Mus.IX.7. Anlayır və təsvir edir ki, musiqi - duyğuların və əhval-ruhiyyənin ifadə etmə vasitəsidir.	Mus.IX.10. Dinlədiyi əsərlər haqqında biliyini ümumiləşdirir
Mus.IX.3. Mövzunu, ideyanı müəyyən edir və onu kompozisiya, tamaşa formasında formalaşdırır	Mus.IX.8. Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir	Mus.IX.11. Müxtəlif növ ansambl və orkestrin tərkibini seçir
Mus.IX.4. Sınıf yoldaşları ilə birlikdə fərqli üslubu olan rəqsləri təqdim edir		
Mus.IX.5. Not sistemindən istifadə edir		

X sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi	Kommunikasiya, internpretasiya	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
Mus.X.1. Şagird improvizasiya prosesinə cəlb ediləlidir	Mus.X.6. Şagird musiqi əsərlərini dinləyir və onları analiz edir	Mus.X.9. Şagird gürcü və dünya musiqi incəsənət əsərlərini tanıyır və xarakterizə edir
Mus.X.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur	Mus.X.7. Şagird sinif yoldaşlarını musiqi incəsənət nümunəsi və ya musiqiçinin yaradıcılığı ilə tanış edir	Mus. X.10. Şagird müxtəlif ölkələrdə və dövrdə musiqinin və musiqiçinin rolunu təhlil edir
Mus.X.3. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə rəqs edir	Mus.X.8. Şagird özünün və başqalarının yaradıcılığını müzakirə edir	
Mus.X.4. Şagird musiqi-kompüter proqramlarından istifadə etməklə kompozisiyalar yaradır		
Mus.X.5. Şagird layihələrdə iştirak edir		

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları

İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi

Mus.X.1. Şagird improvizasiya prosesinə cəlb ediləlidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- səs, alət, hərəkət vasitəsilə musiqi-dram kompozisiyalarını yaradır
- musiqiyə poetik mətn seçir

2009

- melodiyanı ritmik müşaiyət edir
- bədənin hərəkəti vasitəsilə musiqi ilə yaranan əhval-ruhiyyəni ötürür
- rəqs etdikdə öyrəndiyi elementləri yaradıcılıqla istifadə edir
- teatral kompozisiyalarda iştirak edir

Mus.X.2. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə mahnı oxuyur.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- solo partiyanı ifa edir
- ansamblı və xorda birsəsli, ikisəsli və üçsəsli mahnıları ifa edir
- əsəri orijinal dildə ifa edir
- xorun bütövlüyünü pozmur

Mus.X.3. Şagird tək və başqaları ilə birlikdə rəqs edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- solo partiyanı ifa edir
- cütlükdə, qrupda rəqs edir
- rəqsin quruluşunda iştirak edir

Mus.X.4. Şagird musiqi-kompüter proqramlarından istifadə etməklə kompozisiyalar yaradır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sadalanan məqsədə uyğun olaraq kompüter proqramlarından istifadə edir (musiqi köçürmək, tembr seçmək, musiqini bir tondan başqa tona keçirmək, harmonizasiya...)
- kompozisiyanı yaradan zaman nəzəri bilikdən istifadə edir (musiqi əlifbası, musiqi forması, harmoniya məsələləri)
- müxtəlif üslublu musiqi kompozisiyalarını yaradır
- musiqi kompozisiyasını yaradır, bədii ədəbiyyatı, təsviri incəsənət nümunələri ilə tanışlıq nəticəsində alınan təəssüratları əks etdirir

Mus.X.5. Şagird layihələrdə iştirak edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- məqsədi müəyyən edir (konsert, gecənin təşkili, tamaşanın qoyulması, jurnal, qəzet hazırlanması...)
- nəzəri vəsaiti, resursu axtarır
- müxtəlif növ tədbirləri planlaşdırır və onlarda iştirak edir
- layihənin təqdimatı və qiymətləndirilməsində iştirak edir

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh

Mus.X.6. Şagird musiqi əsərlərini dinləyir və onları analiz edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- ifaçıların tərkibini xarakterizə edir
- musiqi əsərlərinə olan münasibətlərini formalaşdırır və əsaslandırır (bəyənir/bəyənmir: başlıq, süjet, janr, solo alət, tembrlər, konkret ifadə üsulu)
- söhbət zamanı öyrəndiyi terminlərdən istifadə edir
- musiqi əsərini dinlədikdə yaranan təəssüratlar haqqında söhbət aparır
- musiqi əsərinin janrını (opera, balet, simfoniya, instrumental konsert...), üslubunu (klassik, xalq, müasir...) müəyyən edir
- dinlədiyi zaman musiqinin təsvir vasitələrini seçir və onları xarakterizə edir (ritm, metr, tembr, xarakter...)
- ifaçıların tərkibini xarakterizə edir

Mus.X.7. Şagird sinif yoldaşlarını musiqi incəsənət nümunəsi və ya musiqçinin yaradıcılığı ilə tanış edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- onun üçün maraqlı olan musiqi əsərini/ifaçını/bəstəkarı seçir, onun haqqında informasiya axtarır və işləyib hazırlayır
- məruzə/məqalə şəklində axtarılan informasiyanı, öz təəssüratlarını təqdim edir
- musiqi (audio-video) materialını, lazımı aparatı axtarır və təqdimat zamanı onlardan istifadə edir
- Diskussiyalar aparır, suallar verir və onlara cavab verir
- əldə etdiyi materialı yayımlayır; arxivin yaradılmasında iştirak edir

2009

Mus.X.8. Şagird özünün və başqalarının yaradıcılığını müzakirə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- ümumi, məktəb konsertlərində və ya dərstdə yerinə yetirilən yaradıcılıq tapşırığının müzakirəsində iştirak edir
- ümumi, məktəb konsertinə rəy yazır
- fikrinin ifadə edilməsi zamanı səlistdir

İstiqamət: Musiqinin kontekstdə dərk edilməsi**Mus.X.9. Şagird gürcü və dünya musiqi incəsənət əsərlərini tanıyır və xarakterizə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müxtəlif üsullarla (mahnı, instrumentdə ifa etmək...) məşhur musiqi əsərinin melodiyasını, mövzusunun, ritmik şəklini ötürür
- məşhur musiqi əsərini dinlədikdə onu tanıyır
- eyni janrı olan müxtəlif əsərləri bir-biri ilə müqayisə edir və ona xarakterik olan əlamətlər haqqında danışır (ehtimal olunan tərkibi, musiqi formaları...)
- eyni janrı olan xalq mahnılarını (mövzu, quruluş, region, ifaçıların tərkibi...) bir-biri ilə müqayisə edir
- eyni müəllifin / dövrün əsərlərini (səciyyəvi janrlar, mövzu, üslub...) bir-biri ilə müqayisə edir

Mus .X.10. Şagird müxtəlif ölkələrdə və dövrdə musiqinin və musiqçinin rolunu təhlil edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- insan həyatında musiqinin rolunu (mərsiyyə, layla, çoban tütəyi, mravaljamier...) müzakirə edir
- konkret musiqi əhval-ruhiyyəsinin, bəstəkarın fikrinin melodiya, tembr, müxtəlif təsviredici üsullarla ifadə edilməsi haqqında söhbət aparır
- incəsənətin müxtəlif sahələrində musiqinin rolunu müzakirə edir
- tanınmış bəstəkarın, ifaçının tərcümeyi-halı, yaradıcılığı ilə əlaqədar suallara cavab verir
- musiqi ilə əlaqədar ənənəvi və müasir peşələri – prodüser, rejissor, dicey, səs operatoru.... müqayisə edir
- müasir texnoloji imkanları və onların musiqi incəsənətinə göstərdiyi təsiri xarakterizə edir

Proqramın məzmunu

Mahnı:

- gürcü xalq, müasir repertuarından mahnılar
- gürcü və xarici bəstəkarların məşhur əsərlərindən parçalar

Rəqs:

- gürcü, tarixi-məişət, müasir rəqslər

Kompüter proqramları:

- Cakewalk;
- Finale;
- Sibelius;
- Voyetra.

İmprovizasiya:

- yaradıcılıq prosesinə səs, bədən hərəkəti, alət üzərində ifa etməklə cəlb olunmaq

Layihə:

- konsertin, tamaşanın təşkili
- qəzetin, jurnalın hazırlanması

İş formaları:

- qrup
- cütlüklər
- fərdi

Musiqi incəsənəti haqqında informasiya:

- müxtəlif dövrlərin məşhur musiqi əsərləri
- gürcü, xalq və peşəkar musiqinin məşhur əsərləri
- məşhur bəstəkarlar və onların yaradıcılıqları
- məşhur ifaçılar; məşhur musiqi, musiqi-teatral kollektivləri

XI və ya XII sinfin musiqi üzrə seçim kursu

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi	Kommunikasiya, interpretasiya	Musiqi əsərlərinin kontekstdə dərk edilməsi
Şagird Mus.XI, XII.1. Yaradıcılıq işlərinə cəlb olunub.	Şagird Mus.XI, XII.2. Musiqi əsərini dinləyir və təhlil edir	Şagird Mus.XI, XII.5. Müəyyən dövrü / cərəyanı təhlil edir
	Mus.XI, XII.3. Musiqili tədbirlərdə iştirak edir	Mus.XI, XII.6. Gürcü musiqi incəsənətinin müəyyən bir sahəsini təhlil edir
	Mus..XI, XII.4. Özünün və başqalarının yaradıcılığını müzakirə edir	Mus.XI, XII.7. İctimai həyatda musiqinin rolunu tədqiq edir və araşdırır

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları

İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi

Mus.XI, XII.1. Şagird yaradıcılıq işlərinə cəlb olunub.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- məktəbin instrumental ansamblında, orkestrində ifa edir
- tək, xorda, ansamblda özünün / başqasının akomponenti ilə, akomponentsiz mahnı oxuyur
- ifaçıya, solistə, ansambl akomponentlik edir
- tək, ansamblda rəqs edir
- ansambl / xor / orkestr yaradır və ona rəhbərlik edir
- səs, instrumentlər və kompüter proqramlarından istifadə etməklə musiqi kompozisiyalarını yaradır
- səs, instrumentlər, hərəkət vasitəsilə musiqi-dram kompozisiyalarını yaradır
- sinif yoldaşlarına, aşağı sinif şagirdlərinə hər hansı bir dövrün rəqsini, musiqi əsərinin parçasını öyrədir və onu tamaşaçı qarşısında təqdim edir

Mus.XI, XII.2. Şagird musiqi əsərini dinləyir və təhlil edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- musiqi əsərini dinləməklə aldığı təəssürat haqqında söhbət edir
- musiqi əsərinin janrını (opera, balet, simfoniya, instrumental konsert, vokal dövr...), üslubunu, dövrünü müəyyən edir
- musiqini dinləyən zaman ifadə etmə üsullarını seçir və onları xarakterizə edir (melodiya, harmoniya, ritm, dinamika, metr, tərz, struktur, forma...)
- ifaçıların tərkibini (ansambl, orkestr; instrumental, vokal tembrlər...) xarakterizə edir
- not yazısına əsasən əsərlərin tonal planını tərtib edir, formasını müəyyən edir...
- musiqi əsərinin yerinə yetirilmə xüsusiyyətləri haqqında söhbət aparır və musiqi əsərinin başqa-başqa "icmallarını" müqayisə edir
- musiqi əsərini dinlədikdə klaviri izləyir
- söhbət zamanı musiqi terminlərindən istifadə edir

Mus.XI, XII.3. Şagird musiqili tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tematik konserti (dövr, bəstəkar, cərəyan...) / tematik konfransı / mühazirə-konserti planlaşdırır və təşkil edir
- repertuar seçir / not materialını axtarır
- məşqləri və ümumi çıxışları planlaşdırır
- konsertdə iştirak edir
- konserti, tədbiri aparır
- məruzələrlə çıxış edir
- ehtimal söyləyir ki, konsert üçün, festival üçün proqram, ifaçı hansı əlamət əsasında seçilə bilər

Mus..XI, XII.4. Şagird özünün və başqalarının yaradıcılığını müzakirə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- ümumi, məktəb konsertlərinin, dərstdə yerinə yetirilən yaradıcılıq tapşırığının müzakirəsində iştirak edir
- ümumi, məktəb konsertinə rəy yazır
- fikrinin ifadə edilməsi zamanı səlisdirdir

İstiqamət: Musiqinin kontekstdə dərk edilməsi

Mus.XI, XII.5. Şagird müəyyən dövrü / cərəyanı təhlil edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dövrləri və onların musiqi incəsənətini (cərəyan, nümayəndələr, məşhur əsərlər...) ümumi şəkildə xarakterizə edir
- seçilən dövrə hansı əlamətlərinə görə üstünlük verdiyini əsaslandırır (konkret cərəyanı, müəllifi, əsərləri, ifa tərzini... bəyənir)
- dövrün əsas xarakterlərini müəllif/əsər/ifaçı nümunəsində müzakirə edir
- dövrün tarixi vəziyyətini müzakirə edir
- həmin dövrdə/cərəyanda incəsənətin başqa sahələri, ədəbiyyatın məşhur nümayəndələri və əsərləri barədə söhbət aparır /paralellər aparır
- verilən dövrdə musiqini və musiqinin rolunu müzakirə edir

Mus.XI, XII.6. Şagird gürcü musiqi incəsənətinin müəyyən bir sahəsini təhlil edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- gürcü musiqi incəsənətinin konkret sahəsini (xalq musiqisi, kilsə mahnıları, peşəkar musiqi, şəhərsayağı mahnı, estrada...) seçir
- konkret musiqi əsərinin/əsərlərinin qrup/müəllif/ifaçı nümunəsi üzərində seçilən sahənin ümumi xarakterik əlamətlərini, təyinatını (janr, üslub, akkordika, dövr...) təhlil edir
- seçilən sahədə fəaliyyət göstərən gürcü musiqiçilərinin yaradıcılığını təhlil edir
- verilən sahənin məşhur musiqi nümunələri barədə informasiya axtarır və toplayır
- xaricdə fəaliyyət göstərən gürcü musiqiçiləri haqqında informasiya toplayır və sinif yoldaşlarını onların yaradıcıqları ilə tanış edir
- musiqi əsərinin mətnini, ilkin ədəbi mənbəsini araşdırır
- musiqi əsərləri ilə əlaqədar gürcü rəqslərini öyrənir

Mus.XI, XII.7. Şagird ictimai həyatda musiqinin rolunu tədqiq edir və araşdırır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- onun həyatında musiqinin rolunu müzakirə edir
- gündəlik həyatda musiqinin necə səsləndiyini təhlil edir (televiziya, radio, mobil telefon, kompüter...)

2009

- izah edir ki, musiqini öyrənməklə əldə etdiyi bilik və vərdiş-bacarıqları başqa-başqa peşələrdə necə istifadə edə bilər
- Gürcüstanda və onun hüdudlarında musiqi sahəsində ali təhsil formaları və karyera imkanları barədə söhbət edir
- musiqi əsərinin canlı ifa edilməsi və köçürülməsi dinləyiciyə nə kimi təsir göstərdiyini müqayisə edir
- musiqinin yayımlanması / ötürülməsi vasitələrini (ifaçıların ailələri, musiqi məktəbləri, not yazılışının müxtəlif sistemləri, məsələn, gürcü nevmik (qarmaq) yazısı...) başqa-başqa tarixi dövrlərdə araşdırır
- konkret misal üzərində (millət üçün himnin rolu və əhəmiyyəti; Şostakoviçin VII simfoniyası Leninqradın blokadası zamanı; Fransa İnkılabında “Marselyeza”, “Mənim sevimli vətənim” 80-ci illərin milli hərəkatı zamanı...) ictimaiyyətin həyatında musiqinin rolu haqqında müzakirə aparır
- müasir texnoloji imkanların və onların musiqi incəsənətinə göstərdiyi təsiri öyrənir

XI / XII sinfin dərş proqramının məzmunu

Mahnı:

- gürcü xalq, şəhərsayağı və müasir repertuar
- gürcü və xarici bəstəkarların məşhur əsərlərindən parçalar
- akomponement və akomponementsiz

Musiqi alətləri üzərində ifa etmək:

- gürcü və xarici bəstəkarların əsərlərini ifa etmək: solo, instrumental ansamblı, orkestrdə
- səs və ya solo alət üçün akomponement

Rəqs:

- gürcü, tarixi-məişət, müasir rəqslər

Kompozisiya:

- müəyyən ideyanın ifadə edilməsi üçün
- kompüter proqramları:
- **Finale**
- **Sibelius**

İş formaları:

- qrup
- fərdi

Tədbirlər:

- konsertin, məclisin təşkili
- rəqsin qurulması

Dinlənmə və analiz:

- ifadətmə vasitələri və üsullarını – melodiya, ritm, dinamika, metr, tembr, tərz, formanı ... müzakirə etmək
- şəxsi təəssüratları ilə paylaşmaq
- ifa xüsusiyyətləri haqqında söhbət

Dövrün təhlil:

- dövrlərin / cərəyanların – barokko, klasisizm, romantizm, impresionizm, modernizm... və onların musiqi incəsənətlərinin xarakterizə edilməsi
- müəyyən dövrü seçmək və öz seçimini əsaslandırmaq
- tarixi vəziyyətin xarakterizə edilməsi və həmin dövrün başqa incəsənət sahələrinin icmalı

Gürcü musiqi incəsənətinin təhlili:

- gürcü musiqi incəsənətinin konkret sahəsinin seçilməsi – xalq musiqisi, kilsə mahnıları, peşəkar musiqi, şəhərsayağı musiqi, estrada və onun ümumi xarakteri
- seçilən sahənin məşhur əsərləri və nailiyyətləri haqqında informasiyanın əldə edilməsi
- bədii mətnin təhlili
- müasir ədəbiyyat və incəsənət, eləcə də digər dövrlər və ölkələrin musiqi əsərləri ilə paralellər aparmaq

Musiqinin rolu və əhəmiyyətinin araşdırılması:

- gündəlik / ictimai həyatda musiqinin təsiri barədə söhbət
- musiqçinin təhsil imkanları, müasir texnologiyaların musiqiyə göstərdiyi təsir.

